

Μετὰ τὴν δυνάστην ἡμέραν
τῆς 9 Ἰουνίου 1881.

Τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου πεφλημένης ψυχῆς
βλαστήσαντα ἄνθη, ἡρέμως πῶς ἀτενίζοντα
πρὸς ἡμᾶς διὰ τῶν ἀγνῶν αὐτῶν ὀφθαλ-
μῶν. οὐχὶ μόνον ἀναπολοῦσιν ἡμῖν τὴν
σιώνιον ἀνάπαυσιν τῆς ἀδιαφόρου φύσεως
ἀλλὰ συνάμα ὁμιλοῦσιν ἡμῖν περὶ τῆς αἰω-
νίας ἐκείνης ἀγάπης καὶ γαλήνης ἐν τῇ
μελλούσῃ ζωῇ τῇ ἀτελευτήτῃ τῇ ἐγκειμέ-
νῃ μιν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ εἰρηνόδοτου
Θεοῦ.

Δ. ΠΑΣΠΑΛΛΗΣ

ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΔΩΔΕ

ΝΟΥΜΑΣ ΡΟΥΜΕΣΤΑΝ

(συνέχεια)

Καὶ σὺ λοιπὸν ὁμοίως θά συγχωρήσης...
σκεπτομένη, ὅτι ἀρκετὰ ἤδη ὑπέφε-
ραν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ ὅτι ἐ-
τέρα συμφορὰ τοὺς ἐπαπειλεῖ...

Διεκόπη. Εἶτα δ' ἐξηκολούθησε διὰ τό-
νου ἐπισήμου :

— Κόρη μου, ὅλαι αἱ θλίψεις καθησυ-
χάζονται, ὅλα τὰ τραύματα θεραπεύονται.
Μία ὅμως συμφορὰ εἶνε ἀνεπανόρθωτος·
ὁ θάνατος ἐκείνου τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ τις...

Τότε δ' ἡ Ροζαλία χάριν τῆς μητρός
της, καὶ μόνον χάριν αὐτῆς, ἦν ἐβλεπε
τόσφ συγκινουμένην, διὰ λόγων γλυκέων,
ἀπέριψε τὴν ιδέαν τοῦ διαζυγίου προσ-
θεῖσα.

«Μὴ ἀπαιτήσης ὅμως, μῆτέρ μου, νὰ
μεταβῶ πρὸς αὐτόν... Ὅχι εἶνε αἷτός μου...
Ὅχι συνοδεύσω τὴν ἀδελφὴν μου εἰς Με-
σημβρίαν... Καὶ ἔπειτα βλέπομεν...

Τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσῆλθεν ὁ πατήρ
της. Εἶδε τὴν σύζυγόν του ἐναγκαλιζομέ-
νην μετὰ στοργῆς τὴν Ροζαλίαν καὶ ἐν-
νοήσας ὅτι ἐπὶ τέλους μετεδάλεν αὐτὴν
γνώμην, ἐψιθύρισε λίαν συγκεκινημένος :

«Εὐχαριστῶ, κόρη μου... Εἶτα ἀφοῦ
ἐπ' ὀλίγον ἐδίστασε, ἐπλησίασε τὴν Ροζα-
λίαν, ὅπως, ὡς καθ' ἐσπέραν, τὴν ἀποχαι-
ρετήσῃ· ἀλλὰ τὸ τόσφ τρυφερῶς προτεινό-
μενον ἄλλοτε μέτωπον ἀπέφυγέ πως τὸν
ἀσπασμόν, καὶ τὸ φίλημα τοῦ πατρὸς ὠλί-
σθησεν εἰς τὴν κόμην...

— Καληνύκτα, πάτερ μου.

Ἄλλ' ἐκεῖνος οὐδὲ λέξιν εἰπὼν, ἔνευσε
κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνεχώρησεν, ἐνῶ
εἰς τοὺς εὐρεῖς ὄμους τοῦ ἡσθάνθη ρίγος
σπασμωδικόν. Αὐτός, ὁ πρῶτος ἀρχὼν τῆς
Γαλλίας, ὅστις τόσους εἶχε κατηγορήσει,
τόσους εἶχε καταδικάσει, εὐρέθη ἀντιμέτω-
πος καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν κριτὴν του... τὴν
θυγατέρα του.

XVI

ΟΡΤΕΝΣΙΑ ΔΕ ΚΕΣΝΟΑ

Παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἡ συνεδρίασις
τῆς 8 Ἰανουαρίου τῆς Βουλῆς, καθ' ἣν ἡ
τύχη τοῦ Ρουμεστὰν ἐφαίνετο ὡσεὶ μέλ-
λουσα νὰ κατασυντριβῇ, τὸναντίον μέγαν

τῷ ἐπεφύλαττε θρίαμβον. Ἀνερχόμενος ὁ-
μως εἰς τὸ βῆμα, ὅπως ἀντικρούσῃ τὸν
Ρουγκῶ, ὁ Νουμᾶς εἶχε μάθει ἤδη ὅτι ἡ
σύζυγός του εἶχεν ἀναχωρήσει, παραιτη-
θεῖσα τῆς ιδέας τοῦ διαζυγίου, καὶ ἡ εἰδη-
σις αὕτη, ἣν μόνος αὐτὸς ἐγνώριζε, κατέ-
στησε τὸν λόγον τοῦ ἀκτινοβολοῦντα, κα-
ταπλήσσοντα. Ὁ λόγος τοῦ ὑπῆρξεν ἀγέ-
ρωχος, θαρραλέος, πανηγυρικός. Ἡ ἐπερώ-
τησις τοῦ Ρουγκῶ ἀπεκρούσθη ἔρρωμένως,
μετεβλήθη εἰς ῥάχην, ἡ Μεσημβρία ὑπερ-
ἴσχυσεν αὐτῆς τοῦ Βορρᾶ, καὶ ὅτε κατῆλθε
τὸ βῆμα ὁ Νουμᾶς, κατὰκοπος καὶ πλέων
ἐν τῷ ἰδρώτι, εἶδε τοὺς πρότερον τόσφ ψυ-
χρῶς, σχεδὸν ἐχθρικῶς, πρὸς αὐτὸν διακει-
μένους συναδέλφους τοῦ περιστοιχίζοντας
αὐτόν μετ' ἀνευφημιῶν καὶ ἐνθουσιῶδων
κολακειῶν.

Ἐπιστρέφων εἰς Παρίσιους ἡσθάνετο
ἐν ἑαυτῷ τόσῃ ἀνακούφισιν, τόσῃ παι-
δρότητα, τόσῃ δάχυσιν, ὥστε τῷ ἐπὶ ἡλ-
θεν ἡ ιδέα νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ὁδὸν Λονδί-
νου... Ἄλλ' ἀπλῶς ὡς φίλος... ὅπως μόν-
ον καθησυχᾷ τὴν δυστυχὴ μικράν, ἥτις
ὅσον σχεδὸν καὶ αὐτὸς ἀνησυχεῖ διὰ τὴν
γενομένην ἐν τῇ Βουλῇ ἐπερώτησιν καὶ
ἥτις ἔρρωμένως ὑπέμενε τὸν χωρισμόν των,
ἀπευθύνουσα αὐτῷ ἐνίοτε μικράς τινας ἐ-
πιστολάς, ἐν αἷς ἐξέθετεν αὐτῷ τὴν ζωὴν
τῆς ἡμέρας τῇ ἡμέρας, τὸν παρεκίνησε νὰ
ἐξῇ ὑπομονὴν καὶ φρόνησιν, προσθέτουσα :

«Ὅχι, ὄχι, μὴ ἐλθῇς πλεον φίλτατε
καὶ ταλαιπώρῃ μου Νουμᾶ... Γράφε με,
σκέπτομαι περὶ ἐμοῦ... Αὐτὸ ἀρκεῖ... Ὅχι ὑ-
ποφέρω ἔρρωμένως τὸν χωρισμόν σου».

Ἀκριβῶς τὴν ἐσπέραν ἐκείνην δὲν ὑπῆρ-
χε παρᾶστασις τις εἰς τὴν «Ὀπεραν» καὶ
καθ' ὅλον τὸν ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ μέχρι τῆς
ὁδοῦ Λονδίνου δρόμον ὁ Νουμᾶς ἐσκέ-
πτετο :

— Πόσον θά εὐχαριστηθῇ ἡ καυμένη !

Ἀνοιχθεῖσας τῆς θύρας, καὶ κλεισθεῖσας
πάλιν αὐτομάτως, ὁ Νουμᾶς εὐρέθη αἶφνης
ἐν πυκνῷ σκότει· δὲν εἶχον ἀνάψει τὸ ἀερίο-
φωσ. Καὶ ἡ ἀμέλεια αὕτη ἀπέδιδεν εἰς
τὴν μικρὰν οἰκίαν ὅψιν τινὰ πένθους καὶ
χρηρείας, ἐξ οὗ μεγάλως οὗτος ἐκολακεύθη.

Καταπνίγοντος δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς κλίμα-
κος τάπητος τὸν κρότον τῶν βημάτων του,
ἐφθασε, χωρὶς οὐδεὶς νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀφι-
ξίν του, μέχρι τῆς δι' ἰαπωνικῶν ὑφασμά-
των περικεκοσμημένης αἰθούσης.

— Ποῖος εἶνε; ἠρώτησεν ἐκ τοῦ διβα-
νίου ἡ μικρὰ δι' ὠργισμένης φωνῆς.

— Ἐγώ, λοιπὸν !...

Ἠκούσθη κραυγὴ, πῆδηλα καὶ ἐν τῷ
ἀμυδρῷ φωτὶ τῆς αἰθούσης εἶδεν ἀνορθω-
θεῖσαν ταχέως ἐκ τοῦ διβανίου τὴν Ἀλίκην,
κατὰπληκτον, ἐνῶ ὁ ὠραίος Λαμπάρας
ἀκίνητος ὡς κεραυνόπληκτος, χωρὶς μά-
λιστα νὰ προσπαθῇ νὰ κρύψῃ τὴν ἐν τῷ
ἱματισμῷ τοῦ ἀταξίαν, ἔνευσε κάτω τὴν
κεφαλὴν, ἔχων προσηλωμένον τὸ ὄμμα ἐπὶ
τοῦ τάπητος, ὅπως ἀποφυγῇ τὸ βλέμμα
τοῦ Ὑπουργοῦ. Οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀμφίβο-

λία. Τὸ θερμόν ἐτι διδάνειον ἐμκρύτει τὸ
πρᾶγμα.

— Ἀθλοῖ! ἀνέκραξεν ὁ Ρουμεστὰν κα-
τεχόμενος ἐκ τοῦ εἶδους ἐκείνου τῆς ὀργῆς,
ἐξ ἧς ἀναφκίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ φύ-
σις τοῦ ζώου, θέλουσα νὰ κατασχίσῃ, νὰ
δήξῃ, νὰ κατασπαράξῃ μᾶλλον ἢ νὰ κτυ-
πήσῃ ἀπλῶς.

Εὐρέθη ἐκτός τῆς οἰκίας, χωρὶς νὰ ἐννοή-
σῃ πῶς, φοβηθεὶς μὴ ἐκραγῇ εἰς βιαιότη-
τας ἡ ἐν αὐτῷ ἀναβράζουσα ὀργή. Εἰς τὴν
αὐτὴν θέσιν, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, ἡμέ-
ρας τινὰς πρότερον, ἡ σύζυγός του εἶχε λά-
βει τὸ τραῦμα τῆς προδοσίας, τραῦμα ὁ-
μως ὑβριστικόν καὶ ταπεινόν. οὐτινος οὐ-
δόλως ἦν ἄξιον. ἐνῶ οὗτος ἦν ἄξιος τοῦ
ιδικοῦ του. Ἄλλ' οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐσκέ-
φθη τὸ τραῦμα ἐκεῖνο, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς
ἀγανακτήσεως διὰ τὴν ἀτομικὴν του ὕβριν
διατελῶν. Ἐσκέπτετο, ὅτι οὐδέποτε ἐν τῷ
κόσμῳ εἶχεν ἀκουσθῇ τοιαύτη αἰσχρότης.
Ὁ Λαμπάρας, ὃν ὡς υἱὸν ἠγάπα, ἡ πα-
νουργὸς ἐκείνη, ὑπὲρ ἧς εἶχε θυσιάσει τὸ
πᾶν μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς πολιτικῆς του
τύχης.

— Τοὺς ἀθλοῖ!... τὰ τέρατα!... ἐπα-
νελάμβανεν ὑψηλοφώνως ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδῷ,
ἐνῶ λεπτὴ βροχὴ ἐπιπτε πυκνῶς, ἥτις καὶ
ἐπανεφέρε ταχέως τὸ λογικόν του κρεῖσσον
παντὸς ἄλλου :

— Μπᾶ ! ἔγεινα στουπὶ ἀπὸ τὴν βρο-
χὴν.

Ἐδραμε πρὸς τὸν ἐγγὺς σταθμὸν τῶν ἀ-
μαζῶν καὶ ἐπιβὰς μιὰς ἐξ αὐτῶν, διηυθύ-
νετο πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, αἰσθάνομενος με-
γίστην ἀηδίαν, ἐπιθυμῶν μάλιστα νὰ κλαύ-
σῃ, εἶτα δὲ νὰ κοιμηθῇ, ὅπως μὴ σκέπη-
ται, ὅπως ἀποφύγῃ πλέον τὸ πρὸ τῶν ὀφ-
θαλμῶν του ἀναπαριστώμενον ἡλίθιον ἐκεῖ-
νο τῆς πανουργοῦς μειδίαμα, ὀρθίας πρὸ
αὐτοῦ, με λελυμένην τὴν κόμην, με φρίσ-
σον ἐτι ἐκ τοῦ διακοπέντος φιλήματος τὸ
δέρμα.

Ἀντὶ ὅμως νὰ εὐρῇ ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ
τὴν ποθουμένην ἀνάπαυσιν, νέα συμφορὰ
τὸν ἀνέμενε· τηλεγράφημα τι, ὅπερ ὁ Με-
ζαν εἶχεν ἀποσφραγίσῃ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του
καὶ ὅπερ τῷ ἔτινε λίαν συγκεκινημένος :

«Ἡ Ὀρτενσία ἀποθνήσκει. Θέλει νὰ
σέ ἴδῃ. Ἐλθε ταχέως.»

Χήρα ΠΟΡΤΑΛ

Ἐπηύξησε δ' ἐτι τὴν λύπην του ἡ ἀπώ-
λεια τόσφ προσφιλοῦς ὄντος. Εἶτα ἐσκέφθη
τὴν σύζυγόν του, ἥτις καίτοι παρούσα ἐκεῖ,
ἀπῆκε νὰ ὑπογράψῃ τὸ τηλεγράφημα ἡ θεία
του Πορτάλ. Καὶ οὐδόλως ἀναλογιζόμενος
τὸ τραῦμα, ὅπερ τῇ εἶχε καταφέρει, ἐμέμ-
φετο ἤδη αὐτὴν κατὰ νοῦν ὡς ἄδικον καὶ
σκληροκαρδίον. Διῆλθε τὴν νύκτα διορθῶν
τὸν τυπωθέντα λόγον του, διακοπτόμενος
ἐστὶν ὅτε ὅπως συντάξῃ σχέδιον ἐπιστολῆς
θυμώδους ἢ εἰρωνικῆς, πρὸς τὴν κακοῦργον
ἐκείνην Ἀλίκην Βαστελλερύ.

Τὴν πρωῒν δὲ, ὅτε συνοδευόμενος ὑπὸ
τοῦ Μεζαν μετέβαινεν εἰς τὸν σταθμὸν

τοῦ σιδηροδρόμου, δὲν ἐκρατήθη πλέον καὶ τῷ ἔδωκε μετ' ἄλλων ὁδηγίων καὶ τὴν παραγγελίαν τῆς ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἀπολύσεως τοῦ Λαμπάρα. «ὦ! τὸ περιμένει αὐτό...» Τὸν συνέλαβον ἐπ' αὐτοφύρῳ εἰς τὸ φοβερώτερον δεῖγμα ἀγνωμοσύνης... «Ὅταν σκέπτομαι πόσον ὑπῆρξα καλὸς πρὸς αὐτόν, ἀφοῦ ἔφθασα νὰ τῷ προτείνω νά...» Διεκόπη, διότι ἔμελλε νὰ ὁμολογήσῃ εἰς τὸν ἐρωτόληπτον Μεζάν ὅτι εἶχε δις ὑποσχέσῃ τῷ Λαμπάρα τὴν χεῖρα τῆς Ὁρτενσίας. Ἄνευ δὲ περαιτέρω ἐξηγήσεων, ἐδήλωσεν ὅτι οὐδόλως ἤθελε πλέον νὰ ἐπανίδῃ πρόσωπον τόσῳ ἀνήθικον ἐν τῷ Ὑπουργείῳ.

Ἀπεχωρίσθησαν· ἡ ἀμαξοστοιχία ἐκινεῖτο ἤδη. Ἐξ ἀβροφροσύνης ἡ οἰκογένεια τοῦ εἰς οὐδένα εἶχεν ἀνακοινώσει τὴν περὶ τῆς ἀφίξεώς του εἰδησιν πρὸς ἀποφυγὴν ὑποδοχῶν, πομπῶν καὶ παντοίων διαδόσεων. Μόνῃ ἡ θεία Πορτάλ ἀνέμενεν αὐτὸν ἐν τῷ σταθμῷ, ἥτις μόλις ἰδοῦσα τὸν ἀνεψιὸν τῆς ἤλλαξεν ὄψιν, καὶ ἐκφρασίς θλίψεως ἐξωγραφῆθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς, προχωρήσασα δὲ μετὰ τεταμένους τοὺς βραχίονας, τῷ λέγει:

— Ἀχ! ποῖα δυστυχία!... Ἐνα κορίτσι τόσον ὠραῖον, τόσον καλόν!... τόσον γλυκὺ!... ποῦ μποροῦσε νὰ πέρνῃ κανεὶς τὸ ψωμί ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ νὰ τοῦ τὸ δίδῃ...

— ὦ Θεέ μου! λοιπὸν ἀπέθανε;... ἐσκέφθη ὁ Ρουμεστάν, ὅστις ὅλως διόλου εἶχε λησμονήσει τὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδιοῦ του.

Καὶ ἤρξατο ἀπαριθμοῦσα τὰς τσαύτας τῆς Ὁρτενσίας ἀρετάς, καὶ ὑψοῦσα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν ἡρώτα διατί δὲν προϋτίμησεν ὁ Θεὸς νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς παρὰ τῆς ἀθώας ἐκείνης νεάνιδος.

Τότε δ' ὁ Ρουμεστάν, λαβὼν ἀφοτέρας τὰς χεῖρας τῆς θείας του, ἠρώτησεν αὐτήν:

— Πότε συνέβη τὸ δυστύχημα;

— Ποῖον δυστύχημα;

— Ποτε λοιπὸν ἀπέθανεν ἡ δυστυχὴς μικρά;

Ἡ θεία Πορτάλ ἀνετινάχθη ἐπὶ τοῦ ἀθίσματός της.

— «Ἀπέθανε!... Θεέ μου!... Ποῖος σὲ τὸ εἶπε, ὅτι ἀπέθανε...»

Ἀλλὰ παρעוּתὸς προσέθετο στενάχουσα: «δυστυχῶς ὅμως ὀλίγαι ἡμέραι τῆς μένουσι».

Καὶ πράγματι ὀλίγαι ἡμέραι ζωῆς τῇ ἀπελείποντο. Ἦδη δὲν ἠγείρετο πλέον τῆς κλίνης, δὲν κατέλειπε πλέον τὰ τριχάπτια προσκέφαλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ὁσήμεραι ἐξασθενούσα μορφή της καθίστατο ἀγνώριστος.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην εἶχε μείνει ἐπὶ τσοῦτον χρόνον σὺννοος καὶ ἄφωνος, ὥστε ἀνησυχήσασα ἡ Ροζαλία τὴν ἠρώτησε:

— Κοιμᾶσαι, Ὁρτενσία;

Ἐκίνησεν ἐκείνη τὴν κεφαλὴν, ὡς ἵνα ἀποδιώξῃ ὀπτασίαν τινὰ καὶ ἀπῆντησε:

— «Ὁχι, δὲν ἐκοιμώμην· καὶ ὅμως ὠνευρεομένη... Ὁνευρεομένη, ὅτι ἐμελλον ν' ἀποθάνω. Εὐρίσκομην ἀκριβῶς εἰς τὴν τελευταίαν βαθμίδα τοῦ κόσμου τούτου, κεκλιμένη πρὸς τὸν ἄλλον κόσμον, ὦ! ἀλλὰ κεκλιμένη τόσον ὥστε μικροῦ δεῖν ἐπιπτον... Σὲ ἔβλεπον εἰσέτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ὡς καὶ μέρος τοῦ δωματίου μου, ἀλλ' ἤδη ἤμην σχεδὸν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ βαθεῖαν μοὶ ἐνεποίει ἐντύπωσιν ἡ ἐν τῇ ζωῇ βασιλεύουσα σιγή, ἐνῷ τὸναντίον μεγίστην ἐνεποιοῦν ταραχὴν οἱ νεκροί, οἷον θόρυβον ἀκούει τις ἐκ κυψέλης μελισσῶν. Τόσῳ δ' ἔντονα ἦσαν ταῦτα πάντα, ὥστε μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι τὰ ὦτα μου ἤδη κατὰ πρῶτην φορὰν ἤρξαντο ἀκούοντα καὶ ὅτι νέα αἰσθησις παρ' ἐμοὶ ἀπεκαλύπτετο.»

Ὡμίλει βραδέως διὰ τῆς ἀσθενοῦς καὶ βραχνῆς φωνῆς της. Μετὰ τινὰς στιγμὰς σιγῆς ἐπανελάβε, προσπαθοῦσα ν' ἀποδώσῃ ἐντασίντινα εἰς τὴν ἐξησθενημένην φωνὴν της:

— Πάντοτε ὁ νοῦς μου ἀποπλανᾶται, ταξειδεύει... Θὰ ἐλάβανον τὸ πρῶτον βραβεῖον εἰς διαγωνισμόν ἔργων τῆς φαντασίας!...

Ἠκούσθη λυγρὸς καὶ παρעוּתὸς ὁ κρότος ἀνοιχθείσης θύρας.

— Βλέπεις, εἶπεν ἡ Ροζαλία... ἡ μήτηρ μας ἔφυγε... τὴν καταθλίβεις...

— Τὸ κάμνω ἐπίτηδες... καθ' ἐκάστην ἀπὸ ὀλίγην... διὰ νὰ αἰσθανθῇ ὀλιγωτέραν λύπην ταῦτοχρόνως, ἀπῆντησεν ἡ νεάνις.

Μέσῳ τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου, ὅστις μανιώδης ἔπνεε, συγκλονίζων καὶ θύρας καὶ παρᾶθουρα, ἠκούσθη ὁ συριγμὸς ἀτμαμάξης.

«Ἄ! εἶνε ἡ ἀμαξοστοιχία τῶν ἐπτά...», ἀνέκραξεν ἡ Ὁρτενσία. Ὡς ὅλοι οἱ ἀσθενεῖς, ὅλοι οἱ αἰχμάλωτοι, ἀνεγνώριζε τὸν ἐλάχιστον ἐν τοῖς πέριξ θόρυβον, τὸν συνέδεε μετὰ τῆς ὑπάρξεώς της, ὅπως τὸν ἀπέραντον πρὸ αὐτῆς ὀρίζοντα, τὰ ἐκ πευκῶν δάση, τὸν παλαιὸν ῥωμαϊκὸν πρὸ τῆς οἰκίας των πύργον. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης κατελήφθη ὑπὸ ταραχῆς καὶ ἀγωνίας καὶ δὲν ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου της, ὅπου ἐπὶ τέλους ἐπεφάνη μία θαλαμηπόλος.

«Καλὰ...» εἶπεν ἡ Ὁρτενσία ζωηρῶς, καὶ μειδιῶσα προσέθηκεν εἰς τὴν ἀδελφὴν της: «Μίαν στιγμὴν, σὲ παρακαλῶ... θὰ ἔλθῃ κάποιος... καὶ ἔπειτα σὲ φωνάξω.»

Ἡ Ροζαλία ὑπέθεσεν, ὅτι θὰ ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψίν της ὁ ἱερεὺς, ὅπως τὴν παραμυθήσῃ πως καὶ κατῆλθεν ἀνύποπτος εἰς τὸν κῆπον. Ἀφ' οὗτου περιεποιοῖτο τὴν ἀσθενῆ ἀδελφὴν της, ἐν τῷ κήπῳ τούτῳ, καὶ μόνον ἐκεῖ, ἤρχετο ν' ἀναπνεύσῃ, νὰ κρύψῃ τὰ δάκρυά της. «ὦ! πῶς ἤδη ἠννέσι καλῶς τοὺς λόγους τῆς μητρός της:

«Μία μόνον συμφορὰ εἶνε ἀνεπανόρθωτος, ἡ ἀπώλεια ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ τις.»

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ θλίψεις της, ἡ καταστραφεῖσα εὐτυχία της, ὡς συζύγου, εἶχον

ἐκμηδενισθῇ. Δὲν ἐσκέπτετο ἡ περὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης συμφορᾶς, τῆς ἀναποφύκτου, τῆς ἡμέρας τῇ ἡμέρᾳ ἐπιφανομένης ἐγγύτερον... Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχε καταληφθῇ ὑπ' ἀνεκφράστου θλίψεως καὶ ἀγωνίας. Ἡ Ὁρτενσία, ἡ φιλότατη τῆς Ὁρτενσίας!... ἦν ἐθεώρει κατὰ πλέον ἢ ἀδελφὴν, σχεδὸν ὡς θυγατέρα... Οἱ λυγμοὶ τὴν ἀνέπνιγον, ἐνῷ οὐδὲ ἐν δάκρυ ἔρρευσεν τῶν ὀφθαλμῶν της. Ἡθέλησε νὰ κραυγάζῃ, νὰ ζητήσῃ βοήθειαν, ἀλλὰ παρὰ τινος; Ὁ οὐρανός, πρὸς ὃν αἱ ἀπληγισμένοι προσβλέπουσι, εὕρισκετο τόσῳ ὑψηλᾷ, τόσῳ μακρᾷ, ὥστε μάτην θὰ τὸν προσεκάλει... Πτηνὰ τινὰ διαβατικὰ διήρχοντο τὸν ὀρίζοντα, τῶν ὁποίων οὔτε αἱ φωναὶ οὔτε αἱ πτέρυγες ἠκούοντο μέχρι τῆς γῆς· πῶς λοιπὸν φωνή, κραυγὴ τις ἐκ τῆς γῆς θὰ ἐξικνεῖτο καὶ θὰ διεπέρα τὰ ἀπέραντα ἐκεῖνα ὕψη;

Ἐπειράθη μ' ὅλα ταῦτα τοῦτο, καὶ στραφεῖσα πρὸς τὴν ἀνατέλλουσαν σελήνην ἰκέτευεν ἐκ καρδίας ἐκείνου, ὅστις ἀρέσκειται νὰ κρύπτηται, ὅπως ἀποφύγῃ τὰς θλίψεις καὶ τοὺς κλαυθμούς μας, ἐκείνου, ὃν οἱ μὲν λατρεύουσιν ἐκ πεποιθήσεως, κλίνοντες τὸ μέτωπον πρὸς τὴν γῆν, οἱ δὲ τὸν ἀναζητοῦσι ἐκστατικοί, ὃν ἄλλοι τέλος ἀπειλοῦσι προβάλλοντες τὴν πυγμὴν εἰς ἐνδείξιν ἀγανακτήσεως. Καὶ ὅμως καὶ τὸ ἀσεβὲς ἐκεῖνο κίνημα, καὶ ἡ βλασφημία ἐκείνη, εἶνε καὶ ἐκεῖνα προσευχὴ...

Ἐκάλουν αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας. Ἐδράμε φρίσσουσα ἐκ φόβου, διότι κατείχετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπὸ τοῦ ἐσχάτου ἐκείνου φόβου, ὅτε καὶ ὁ ἐλάχιστος θόρυβος συνταράσσει τὸν ἄνθρωπον μέχρις ἐκείνης καρδίας. Μειδιῶσα ἡ ἀσθενὴς τῇ ἐνευσε νὰ πλησιάσῃ, ὥσπερ ὁμιλήσασα πρὸ ὀλίγου ἐπὶ πολὺ, δὲν εἶχε τὴν δύναμιν οὐδὲ λέξιν ἐπὶ πλέον νὰ προσφέρῃ.

«Θὰ σοῦ ζητήσω μίαν χάριν, φιλότατη μου... Εἶνε ἡ τελευταία χάρις, ἣν δίδουσιν εἰς τὸν εἰς θάνατον καταδικασμένον. Συγχώρησον τὸν σύζυγόν σου. Ἀπεδείχθη κακός, ἀνάξιός σου, ἀλλ' ἔσο ἐπιεικής, συμφιλώθητι. Θὰ τὸ κάμῃς αὐτὸ πρὸς χάριν μου, ἀδελφὴ μου, πρὸς χάριν τῶν γονέων μας, τοὺς ὁποίους καταθλίβει ὁ χωρισμός σου καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ἔχουν ἐντὸς ὀλίγου ἀνάγκην νὰ τοὺς παρηγορήσῃ τις... καὶ ὁ Νουμᾶς εἶνε τόσον ζωηρός, τόσῳ εὐθυμος, ὥστε μόνος αὐτὸς θὰ ἠδύνατο νὰ τοὺς παραμυθήσῃ... Λοιπὸν σύμφωνοι; τὸν συγχωρεῖς...»

Ἡ Ροζαλία ἀπῆντησε: «Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι...» Εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο τὴν θυσιάν τῆς φιλαυτίας της πρὸ τῆς ἀνεπανορθώτου ταύτης δυστυχίας... Ὁρθία πρὸ τῆς κλίνης ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς, καταπνίγουσα τὰ δάκρυά της. Χεῖρ τις, τρέμουσα, ἐπέτεθη ἐπὶ τῆς ἰδικῆς της. Ἦτο ὁ Νουμᾶς ἐνώπιόν της, συγκεκινημένος, τεταραγμένος, καὶ μὴ τολμῶν ν' ἀποδείξῃ τὴν διαχυσίν του.

«Εναγκαλισθῆτε λοιπόν!... εἶπεν ἡ Ὁρτενσία.

Ἡ Ροζαλία προέτεινε τὸ μέτωπον, ἐφ' οὗ ὁ Νουμᾶς ἐπέθηκε δειλῶς τὰ χεῖλη του.

(ἔπεται τὸ τέλος)

Γ. Ν. ΣΚΑΔΙΕΡΗΣ

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀπέθανεν τῇ 14 τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου ὁ διαπρεπὴς ἱστορικός τῆς Ἑλλάδος Κ. Παπαρρηγόπουλος. Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1815 ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατήγετο δ' ἐκ Βυτινῆς τῆς Γορτυνίας. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Ὁδησσῷ καὶ κατήλθεν εἰς Ἑλλάδα τῷ 1830, ὅπου ἐξηκολούθησε τὰς σπουδὰς του ἐν τῷ Κεντρικῷ σχολεῖν Αἰγίνης. Τῷ 1834 εἰσῆλθον ὡς ὑπάλληλος εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης ὑπηρετήσας μέχρι τοῦ 1845. Ἐκτοτε δὲ ἐπέδωκεν εἰς τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ μελέτας. Ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἔργων ἄξια λόγου εἶνε: *Τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, καὶ Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ διαμορφώσεως τῶν φυλῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*.

Ἀνεδείχθη ἀπὸ τοῦ 1851 καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, τῷ 1876 πρόεδρος τῆς Ἑθνικῆς Ἀμύνης, τῷ 1879 πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου τῶν Συλλόγων, ἐπὶ μακρὸν ἐπίτιμος πρόεδρος τοῦ Παρνασσοῦ, τῷ 1883 πρόεδρος τῆς Ἐκθέσεως τῶν κειμηλίων τοῦ Ἀγῶνος καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρόεδρος τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου.

Τὸ κυριώτερον ὅμως ἔργον αὐτοῦ εἶνε ἡ πεντάτομος *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*, ἥτις ἐξεδόθη δις. Ὡς συγγραφῆς τῆς Ἱστορίας ταύτης τὸ ὄνομα τοῦ Κωνσταντίνου Παπαρρηγοπούλου θὰ μείνῃ ἐπιφανὲς καὶ σεβαστὸν ἐν τῇ νέῃ ἑλληνικῇ ἐπιστήμῃ.

Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο ἐν πάσῃ πομπῇ. Πολλοὶ στεφανοὶ κατετέθησαν ἐπὶ τοῦ φερέτρου· λόγους δ' ἐξέφωνησαν, ἐκ μέρους τοῦ Πανεπιστημίου ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος ἐκ μέρους τοῦ Παρνασσοῦ ὁ κ. Σ. Μπαλάνος καὶ ἐπιταφίους ἀποχαιρετισμοὺς ὁ κ. Α. Ραγκαβῆς καὶ ὁ κ. Τ. Φιλήμων.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Παπαρρηγοπούλου, ἡ ἑλληνικὴ συνειδήσις ἀπεικονίζεται κατὰ διαφόρους τρόπους ἀλλ' οὐδέποτε ἐξαφανίζεται· ἀνέκαθεν δὲ παρισταμένη ὡς ζωοποιὸς τοῦ γένους μοχλὸς, χρησιμεύει καὶ εἰς διατρέψιν τῆς ἀδιαλείπτου ἐθνικῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως. Ἐτερον πλεονέκτημα τῆς Ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εἶναι ἡ πανταχοῦ ἐπικυνοῦσα εὐκρίνεια τῶν ιδεῶν καὶ ἡ λεκτικὴ χάρις καὶ σαφήνεια, ἥτις, καὶ μεταπίπτουσα πολλαχοῦ εἰς ἐπαναλήψεις καὶ ταυτολογίας, ἔχει τι ἐνδομύχως ἐπαγωγὸν καὶ θελξικῶδες, σπινώδες δὲ ἀπαντᾷ εἰς ἄλλα παρομοίας φύσεως συγγραμματα. Τὸν ὑποκάρδιον ἡμῶν πόνον ἐπὶ τῇ ἐκλείψει τοῦ γηραιοῦ καθηγητοῦ δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ κουφίσωμεν ὅπως οὖν,

ἡ εἰλικρινὴ ἐξαγγέλλοντες εὐχὴν ἵνα οἱ νεώτεροι παρ' ἡμῖν θεράποντες καὶ ἐρμηνευταὶ τῶν πατρίων πραγμάτων, ἀντιφιλοτιμούμενοι πρὸς τὸ ζῆλωτόν του Παπαρρηγοπούλου παράδειγμα, καλλιεργήσωσι τὸ ἐν πολλοῖς ἀγώρῃον τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας ἔδαφος κατὰ τὰς ἀρχάς, αἱ ὑπέστηκεν ἐκεῖνος, τὰ φρονεῖν εἰς τὴν δόξαν τοῦ γένους, καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ προαίρεσιν δι' ἧς ἀνέπτυξε καὶ διεφώτισε τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας τοῦ καθόλου ἑλληνισμοῦ φάσεις.

Φ. ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΣ

Ὁ ἐν Μονάχῳ ἀποθανὼν ἐσχάτως διαπρεπὴς ἱστοριογράφος ἐγεννήθη τῷ 1829 ἐν Νεϊδεμβούργῳ τῆς ἀνατολικῆς Πρωσίας, ἐσπούδασε δὲ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἐιδελβέργης.

Πρὸς τὴν Ἑλλάδα συνδέεται ὁ Γρηγορόβιος ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1879, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν ἡμετέραν πατρίδα, εἰς ἣν καὶ πάλιν ἐπανῆλθε τῷ 1882. Ἡ περὶ Κερκύρας μονογραφία αὐτοῦ καὶ ἡ συγγραφή περὶ τῆς Ἀθηναίας αὐτοκρατείας Ἀθηναίδος, τῆς περικαλλοῦς συζύγου Θεοδωσίου τοῦ Β'. φέρουσι τὴν σφραγίδα τῆς ἰδιοφυίας αὐτοῦ καὶ παρέχουσι δαίμα τῆς δυνάμεως τῆς γραφίδος αὐτοῦ. Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται δύνανται νὰ λάβωσι πείραν τῆς συγγραφικῆς αὐτοῦ χάριτος, διότι ἀμφότερα ταῦτα τὰ ἔργα ἔρουν ἐξελθῆναι, τὸ μὲν περὶ Κερκύρας ὑπὸ τοῦ κ. Σπυρ. Παπαγεωργίου, τὸ δὲ περὶ Ἀθηναίδος ὑπὸ τοῦ κ. Σπυρ. Π. Λάμπρου.

Ἀγαπήσας δ' ἔκτοτε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς Ἀθήνας, ἱκανὰς μὲν ἐδημοσίευσεν περὶ τῆς πόλεως ταύτης μονογραφίας, ἀπεφάνισεν δὲ νὰ ἐπιθέσῃ τὴν κορωνίδα εἰς τὸν συγγραφικὸν αὐτοῦ βίον, συγγράψας ἱστορίαν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, ἥτις ἀπασχόλησεν αὐτὸν ἐπὶ πέντε περίπου ἔτη.

Ἀλλὰ καὶ τὴν Ῥώμην ἐξ ἴσου ἠγάπησεν ὁ Γρηγορόβιος καὶ ἐπίτιμος αὐτῆς πολίτης ἀνεκνήρυχθη διὰ τὴν ὀκτάτομον αὐτοῦ Ἱστορίαν τῆς Ῥώμης, καὶ τὰς ἄλλας περὶ Ἱταλίας μονογραφίας.

ΙΔΕΑΙ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ αἰῶνος μας ἐγεννήθη διὰ τὴν κριτικὴν· παρὰ τῷ Ἀχιλλεῖ μόνον τὴν πτέρναν διαδέλπει.

Τὸ ψεῦδος εἶνε ἐξευτελιστικόν· πάντες ἐπιθυμοῦμεν νὰ λέγωμεν ὅτι οὐδέποτε ἐψεύσθημεν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο λέγοντες ψευδόμεθα.

Συγχωροῦμεν ἴσως ἐνίοτε τοὺς γελῶντας διὰ τὴν σοδαρότητά μας... οὐδέποτε τοὺς μὴ γελῶντας διὰ τοὺς ἀστείμους μας.

Ἐκαστος εἶνε ἀφοσιωμένος εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ, ἡ ἀγαθότης εἶνε ἀφοσιωμένη εἰς πᾶν ὅ,τι ἔχει ἀνάγκην αὐτῆς.

Ἐπιζητεῖτε τὰς γυναῖκας αἱ ὁποῖαι εἰσεύρουσι νὰ μισῶσι, διότι εἶνε αἱ μόναι αἱ ὁποῖαι εἰσεύρουσι καὶ νὰ ἀγαπῶσιν.

Δὲν εἴμεθα πλασμένοι οὔτε διὰ τὰς μεγάλας λύπας, οὔτε διὰ τὰς μεγάλας ἡδονάς· βροχὴ λεπτὴ δροσίζει τὰ ῥόδα καὶ τὰ λείρια καὶ ζωογονεῖ τὰ χρώματα αὐτῶν· βροχὴ ῥαγδαία καταστρέφει τοὺς κάλυκας αὐτῶν καὶ κυλίνει ἐν τῷ βορβόρῳ τὰ ὠραιότερα τῶν ἀνθέων.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΚΑΡΜΕΝ ΣΥΛΒΑΣ

Ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ τῆς πόλεως τῆς Βιέννης (Burg theater) ἐδιδάχθη, καθάπερ καὶ ὁ τηλεγραφὸς διεσκέπασεν, ὁ Μαστρο-Μανώλης (Maitre Manola), δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε, ποιητὴν ἄρτι ὑπὸ τῆς γνωστῆς εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Κάρμεν-Σύλβας, βασιλίσσης τῆς Ρουμανίας. Ἡ διδασκαλία δὲν ἦτο δημοσία, ἀλλ' ἦτο μᾶλλον πανηγυρικὴ τις γενικὴ δοκιμὴ, γενομένη ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος, τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν δημοσιογράφων. Τὸ νέον ἔργον τῆς βασιλίδος ποιητρίδος ἐρεῖδεται, ὡς σημειοῖ ὁ εἰς τὴν «Βελγικὴν Ἀνεξαρτησίαν» ἐπιστεῖλαι, ἐπὶ ἄσματος, ἀδομένου ἐν τοῖς χωρίοις τῆς παλαιᾶς Δακίας. Ὁσποδᾶρος τις περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ἔγνω οἰκοδομήσασθαι μέγαν μητροπολιτικὸν ναόν· πρὸς τοῦτο δὲ προσεκάλεσεν ἐξ Ἱταλίας ἐπίσημον καὶ εἰδικόν περὶ τὴν οἰκοδομὴν Ἑκκλησιῶν ἀρχιτέκτονα, τὸν Μαστρο-Μανώλην, ὃν τινι ἀνέθηκε τὴν διεύθυνσιν τῶν τῆς οἰκοδομῆς ἐργασιῶν. Αἱ ἐργασίαι ἤρξαντο, ἀλλ' ἀτυχῶς πᾶν ὅ,τι συνετελεῖτο τὴν ἡμέραν, τὴν νύκτα κατέπιπτεν, οὕτω δὲ ἡ οἰκοδομὴ οὐδαμῶς προέβαιεν, ὁ δὲ Μαστρο-Μανώλης ἐν ἀμνηστίᾳ διετέλει ὢν περὶ τοῦ πρακτέου, ὅτε ἐγνώσθη ὅτι, ὅπως προχωρήσῃ ἡ οἰκοδομὴ, ἀνάγκη ἦν ἐξιλαστήριον θυσίας. Τοῦτου ἕνεκα ὁ Μαστρο-Μανώλης ἔδει νὰ ἐντερίξῃ ἐν τινι στήλῃ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ το πρῶτον ζῶν ὄν, ὅπερ ἤθελε συναντήσῃ. Τὸ πρῶτον λοιπὸν ζῶν ὄν, ὅπερ διήλθε πρὸ τοῦ οἰκοδομουμένου ναοῦ, ἦν αὐτὴ αὕτη ἡ σύζυγος τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἰωαννέτα, ἣν ὁ ἀτυχὴς ἀρχιτέκτων, τῶν τὸν ὄρκον αὐτοῦ, θυσιάζει, περικλίσας ἐν τῷ λίθῳ. Τοιοῦτός ἐστιν ὁ μῦθος, ἐφ' οὗ ἐρείσθεισα ἐποίησε τὸ δρᾶμα αὐτῆς ἡ σεπτὴ ποιήτρια. Ὁ μῦθος οὗτος οὐδαμῶς ἄγνωστος τυγχάνει ὢν ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι, καθότι, ὡς ἐκ τῶν ἐκτεθέντων περὶ αὐτοῦ ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν φανεροῦται, ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἑλληνικὸν ἄσμα, ὅπερ ὁ τε Ζημπέλιος ἐν τῇ συλλογῇ τῶν «Δημτικῶν ἄσμάτων τῆς Ἑλλάδος» καὶ ὁ Arnoldus Passow εἰς τὰ «Τραγούδια ρωμαϊκά» αὐτοῦ καὶ ἄλλοι μετὰ μικρῶν παραλλαγῶν ἀναφέρουσιν. Ἐν τῇ ἐκτελείᾳ δ' αὐτοῦ πᾶσα κατεβλήθη φροντίς πρὸς ἐπιτυχίαν· ὁ αὐτοκρατορικός θίασος μεγάλως εἰργάσθη τὰ